

Kibra Barera: dramatisch bewust worden

Chitra Gajadin

*Shy: Waarom ben ik geboren?
Achter de grens van mijn huid verloren
wie maakt het besluit,
heeft God er iets mee te maken of
omdat je moeder je graag wilde, of
heeft je vader je per ongeluk gemaakt?
Is liefde de grond onder mijn voeten
achter de grens van mijn huid
zal ik naar een antwoord zoeken.*

(tekstfragment van Felix de Rooy uit een scene van "Ai Mama", de vierde toneelproductie van Kibra Barera in 1999).

Introductie

Kibra Barera is een stichting die met dramatische expressie de sociale vaardigheid van allochtone jongeren wil vergroten. Ze produceert toneelstukken waarin jongeren hun eigen verhaal uitbeelden of een rol spelen die zij van binnenuit goed kennen. Bewustwording ontstaat door actieve participatie en dit leidt tot groei waardoor jongeren in staat zijn hun eigen problemen aan te pakken.

In 'Ai Mama' delen vier jonge vrouwen hun ervaring met elkaar over volwassen worden. Over hun keuze wel of geen moeder te worden tijdens het proces van tiener naar jonge vrouw. Dit toneelstuk is gebaseerd op persoonlijke ervaringen van de spelers en andere geïnterviewden. Momenteel ontwikkelt Kibra Barera in samenwerking met Dienst Stedelijk Onderwijs en Stichting Samen Wonen Samen Leven een lespakket gebaseerd op "Ai Mama". Het lespakket seksuele voorlichting voor scholieren zal als pilot worden uitgezet onder diverse scholen/instellingen voor voortgezet onderwijs in Rotterdam. De methodiek van "Ai Mama" houdt in: praten over seksualiteit aan de hand van vooraf bepaalde thema's. Door gesprekken en improvisaties kunnen scholieren, afhankelijk van hun interesse en ervaringen, 'Ai Mama' uitwerken tot een volkomen eigen interpretatie.

Initiatief en deelnemers

Kibra Barera begon in 1993 als het project 'Antilliaanse en Arubaanse jongeren in Hoogvliet laten zien wie ze zijn'. Onder professionele begeleiding maakten Antilliaanse jongeren in Hoogvliet

een toneelvoorstelling. Een initiatief van tv-programmamaakster Yvette Cijntje en theatermaker Humphry Monte. In die tijd was er vanuit de overheid een groots project voor Antilliaanse jongeren 'Nos Causa' opgezet in Hoogvliet. De Antilliaanse gemeenschap werd gevraagd met suggesties te komen. Tijdens een vergadering van deelgemeente Hoogvliet waarin de problematiek van Antilliaanse jongeren centraal stond, stelde Cijntje voor om "iets met drama te doen". Ze vond dat jongeren middels dramatische expressie beter inzicht kunnen verkrijgen in wie ze zijn, hun eigen situatie en ook wat ze er zelf aan kunnen doen. Vanaf het allereerste begin was Cijntje er van overtuigd dat alleen het creëren van inzicht bij de jongeren tot een oplossing kan leiden. "Ik vond dat jongeren zelf met een oplossing moesten komen. Dramatische expressie was een manier dat hen zou aanspreken." Ze zette haar ideeën op papier en zo ontstond het project 'Antilliaanse en Arubaanse jongeren in Hoogvliet laten zien wie ze zijn', in eerste instantie onder de vleugels van Stichting Welzijn Hoogvliet. Cijntje verdiepte zich in wat er op theatergebied gebeurde en kwam in contact met theatermaker Humphrey Monte. Ze werkten samen aan drie producties: 'Cold' had als thema criminaliteit onder Antilliaanse jongeren. 'Soño' ging over dromen van Antilliaanse jongeren. 'Marival' was een voorstelling over Antilliaanse homoseksuelen.

Al na de eerste productie 'Cold' vonden de jongeren dat ze een duidelijke naam moesten hebben. Gekozen werd voor de naam Kibra Barera. Cijntje: "Barrières doorbreken, geldt niet alleen voor de spelers maar ook voor onze artistieke aanpak." Aan elke productie gingen uitgebreide gesprekken, discussies en improvisaties met jongeren vooraf. Voor het eerste toneelstuk werden jongeren via scholen, buurt- en clubhuizen geworven. Na afloop van 'Cold' werd een studiemiddag georganiseerd waarbij het thema 'carrière maken' uitgebreid aan de orde kwam. Daaruit bleek dat juist allochtone meisjes en met name de Antilliaanse/Arubaanse, geen carrière konden maken omdat ze thuiszaten met kinderen. De jongeren vonden dat Kibra Barera daar een stuk over moest maken.

Wanneer ze een zelfstandige stichting worden, besluit Kibra Barera in 1997 haar doelgroep te verbreden door zich op allochtone jongeren in het algemeen te richten. Naast de bestaande doelstelling om via dramatische expressie sociale vaardigheden te vergroten, wordt nu ook gestreefd naar dialoog tussen verschillende jongeren. Verder is het bespreekbaar maken van taboes als een belangrijk thema toegevoegd aan hun doelstellingen.

Profijtgroepen en draagvlak

Bij 'Ai Mama' waren dat in eerste instantie de jonge moeders zelf. Verder tieners die risico liepen op jonge leeftijd moeder te worden. Als lespakket bestemd voor alle scholieren zal 'Ai Mama', naast de bestaande 'technische' seksuele voorlichting, zich vooral op emotionele aspecten richten. De methode van 'Ai Mama' is juist praten over de beleving van seksualiteit in plaats van alleen 'hoe gebruik ik condoom'. Voor 'Respect' de nieuwste productie van Kibra Barera, wordt geprobeerd een groep van zeven jongeren samen te stellen uit zoveel mogelijk culturen. Bij veel jongeren heeft meedoen aan een productie van Kibra Barera bijgedragen tot verandering. De meeste raakten gemotiveerd om een opleiding te volgen. Anderen leerden zich bewuster op te stellen in een relatie. Na de gespreksfase speelde een jongere een rol in het stuk waarin hij soms fragmenten van zijn eigen verhaal tegenkwam. Dat betekende sterke emotionele betrokkenheid tussen de spelers van 'Ai Mama'. De impact van bepaalde verhalen geldt voor sommigen veel later nog als een levensles.

Shaira Soekhai (19) volgt een opleiding sociaal pedagogisch werk. Ze is een van de spelers van 'Ai Mama'. Ze vertelt hoe zij het stuk heeft ervaren. "Gedurende een half jaar kwamen we elke zaterdag bijeen. Op een gegeven moment zijn we een hele hechte groep geworden. Het heeft mij laten denken over wat ik zelf zou doen als ik zwanger raak. Er zijn twee kanten, niet iedereen die een kind weghaalt is slecht. Ik was toen zestien en onervaren maar als iemand nu tegen mij zou zeggen 'ik gebruik geen voorbehoedmiddel' dan zeg ik: donder jij maar lekker op! Ai Mama begint met de vraag, waarom ben ik geboren. Een zin die ik zelf in het stuk heb uitgesproken en eigenlijk houdt die vraag mij nog steeds bezig. Ik voel me nu zo sterk betrokken bij de maatschappij. Ik wil wel de wereld redden. Later ga ik met dak- en thuislozen werken."

Elke nieuwe productie van Kibra Barera leverde materiaal en ideeën op voor een volgende. Cijntje: "Nu zijn we bezig met de research van 'Respect'

dat gaat over meisjes die mishandeld worden door hun vriendje. Dit onderwerp is voortgekomen uit 'Ai Mama'. Tijdens de researchfase ervan hebben we vijftien jonge moeders gesproken en acht van hen bleek op zeer jonge leeftijd mishandeld te zijn geweest door hun vriendje. Ik wist wel van vrouwenmishandeling af maar dat het op de leeftijd van vijftien, zestien begint, wist ik niet. Dat was voor ons de reden een productie hierover te maken." Om te toetsen of er inderdaad sprake is van een probleem neemt Cijntje ook contact op met diverse maatschappelijke instellingen zoals Scala, GGD, welzijnsorganisaties.

Begeleiding

Vanaf het begin heeft Stichting Vrijwilligers Rotterdam Kibra Barera ondersteund. "Op allerlei gebieden heeft de SVR ons zowel moreel als beleidsmatig gesteund. We hebben er onderdak gevonden en mogen van hun kantoorfaciliteiten gebruik maken. Dat heeft ons enorm geholpen om te groeien."

Werkwijze

Cijntje: "In 1995 begonnen de voorbereidingen van 'Ai Mama'. Ik zocht contact met organisaties die met tienermoeders werkten. Nam zelf de interviews af met jonge moeders. Het researchmateriaal gaf ik aan schrijver/regisseur Felix de Rooy. Tijdens de repetitieperiode ontstonden weer nieuwe discussies, werd geïmproviseerd op basis van eigen ervaring van de spelers en hun visie op het thema tienermoederschap. Zo ontstond tenslotte het stuk in een soort laboratorium." Jongeren met elkaar laten discussiëren noemt Cijntje een wezenlijk onderdeel in dit proces. "Als je praat, merk je dat je niet de enige bent die met een bepaald probleem zit. Je leert iets vanuit andere invalshoeken te bekijken, een ander kijkt er weer anders tegen

Yvette Cijntje (r) met deelnemers Shaira (l) en Kristel

aan.” Voor elke productie vraagt Kibra Barera bij verschillende instanties en fondsen subsidie aan. De artistieke kant van elke productie ligt in handen van professionals. Werken met amateur-spelers met als doel bewustwording en inzicht, noodzaakt de inzet van een deskundig team van een betrokken regisseur, schrijver en choreograaf.

Elke productie werkte met een nieuwe cast. De jongens en meisjes met wie Cijntje praat, worden uitgenodigd auditie te doen. In ‘Respect’ is het de bedoeling jongeren bijeen te brengen die zelf bloot hebben gestaan aan mishandeling en anderen die er niets van afweten. De meeste jongeren hebben zin om mee te doen aan een toneelstuk. Pas veel later begint het thema voor hen een rol te spelen. Een knelpunt vormt de combinatie van amateur-spelers en professionele regisseurs. “Amateurs en daarbij ook nog jongeren zijn niet gedisciplineerd, ze verschijnen niet op repetities om tien uur op zaterdagmorgen of ze komen veel te laat. Dat zorgde in het begin voor moeilijke situaties. Telkens moest ik achter ze aan rennen en aan afspraken herinneren. De eerste weken zijn we bezig om hun discipline bij te brengen. Soms wordt een regisseur zo kwaad! Dat maakte mijn positie heel kwetsbaar, geef ik teveel toe aan een regisseur dan raak ik de spelers kwijt. Een regisseur wil artistiek verantwoord theater maken, al dat sociale, psychologische gedoe hoeft niet van hem. Het liefst werken ze met ervaren en gemotiveerde spelers. Ik moet veel moeite doen om een regisseur warm te maken voor ons project.”

Organisatie

Aangemoedigd door het succes van hun producties, registreerde Stichting Kibra Barera zich in 1997 als zelfstandig organisatie. “Feitelijk funtioneerden we al vanaf het begin zelfstandig, alleen het financiële gedeelte werd altijd nagekeken door Stichting Welzijn Hoogvliet.” Kibra Barera is een stichting met een bestuur en een vaste medewerker in de persoon van Yvette Cijntje als projectleider. Om producties te maken worden freelancers ingehuurd. Zodra er subsidie binnen is, wordt begonnen met de productie van een stuk. Audities en repetitie starten wanneer een regisseur/schrijver is gevonden. Cijntje kan niet de begeleiding doen van een productie en tegelijkertijd werken aan een nieuwe aanvraag van een volgende voorstelling. Dus wacht ze tot een productie helemaal is afgerond. Drie jaar geleden werd ‘Ai Mama’ gemaakt en nu pas is Kibra Barera weer met een nieuw stuk bezig. De meeste voorstellingen geproduceerd door Kibra Barera werden voornamelijk

opgevoerd in buurt- en clubhuizen. Reguliere theaters toonden weinig belangstelling voor amateur-theater. Alhoewel daar in de afgelopen jaren wel een kentering in is gekomen en veel jongeren theatervoorstellingen nu wel geprogrammeerd worden.

Financiën

Subsidieaanvragen gingen in het begin via Stichting Welzijn Hoogvliet. Van een structureel budget is nooit sprake geweest. Wel van eenmalige bijdragen in de exploitatiekosten van bijvoorbeeld Dienst Sport en Recreatie. Ook SBAW, bureau voor projectontwikkeling, draagt wat bij. Voor elke productie wordt apart subsidie aangevraagd. Eigen budget zou de continuïteit bevorderen van nieuwe producties. Nieuwe aanvragen de deur uitsturen en de behandeling ervan afwachten kost veel tijd. Kibra Barera hoopt door mee te werken aan de ontwikkeling van het lespakket ‘Ai Mama’ en door fondsen aan te schrijven, gelden te genereren waarmee een vlotte doorstart gegarandeerd is. Begrotingen waren tot nu toe gebaseerd op productiekosten van een bepaalde voorstelling. De personeelskosten van de vaste medewerker in de persoon van Cijntje, worden via een WIW regeling door deelgemeente Hoogvliet betaald. Jaarrekeningen worden door een accountant gecontroleerd.

Ontwikkeling

Kibra Barera is een succes en heeft in feite tot nu toe voorop gelopen in ontwikkelingen rondom Antilliaanse en Arubaanse jongeren. De formule om jongeren via toneel aan te spreken en vervolgens te zorgen voor empowerment werkt goed. De verbreding qua doelgroep toont aan dat Kibra Barera in staat is zichzelf te vernieuwen door jongeren uit diverse culturen samen te brengen.

De drie projecten waar Kibra Barera momenteel aan werkt zijn:

- lespakket ‘Ai Mama’ in samenwerking met DSO en SWSL;
- Startstation Hoogvliet videoproduktie over jonge moeders in samenwerking met Stichting Maatschappelijk Werk Hoogvliet;
- ‘Respect’ een toneelstuk over meisjes die door hun vriendje mishandeld worden.

Informatie

Stichting Kibra Barera
Sportlaan 75,
3078 WR Rotterdam
Tel. (010) 292 36 60
E-mail Y.Cijntje@svr-rotterdam.nl